

181 . Gornea | Comuna: Sichevita | Județ: Caraș-Severin | Punct: Țărmuri | Anul: 2022

Anul: 2022

Cod RAN: 53942.02

Perioade: Preistorie, Evul Mediu

Epoci: Neolitic, Epoca bronzului, Hallstatt, Medievală - Neprecizată

Tipuri sit: descoperire izolată

Autori: Iulian Leonti, Adrian Ardeț, Dimitrie Pavel Negrei, Dacian Rancu

Instituții: Muzeul Județean de Etnografie și al Regimentului de Graniță, Caransebeș, Muzeul Județean de Etnografie și al Regimentului de Graniță, Caransebeș, Muzeul Județean de Etnografie și al Regimentului de Graniță, Caransebeș, Muzeul Județean de Etnografie și al Regimentului de Graniță, Caransebeș

Nr. autorizatie: 257

Data autorizatiei: 2022-06-20

Raport de cercetare arheologică de la Gornea, com. Sichevita, jud. Caraș-Severin, Punct: Țărmuri

Rezumat

Rezultatele săpăturii arheologice de salvare, corelate cu documentația arheologică anterioară, evidențiază intensitatea antropizării Depresiunii Liubcova în Evul Mediu, unde Dunărea a jucat un rol esențial. Cele 67 de morminte descoperite în cimitirul de la Țărmuri ar putea aparține așezării medievale timpurii investigate în partea de vest și nord a sitului. Ritul și ritualul funerar atestă apartenența cimitirului la lumea creștină de la începutul Evului Mediu (a doua jumătate a secolului al XI-lea – prima jumătate a secolului al XIII-lea). Defuncții, orientați vest-est cu ușoare abateri, erau înhumați în poziție supină, iar poziția mâinilor varia, cea mai frecventă fiind cu brațele îndoite la coate și palmele pe abdomen, similar altor cimitire din zona Dunării și nu numai, dateate în aceeași perioadă. De altfel, în microzona sitului, elemente de habitat medieval și morminte (inclusiv timpurii) au fost descoperite la Căunița de Sus, Zomonița, Păzăriște și Ogașul lui Udrescu. Aceste situri, inclusiv Țărmuri, sunt interconectate, reprezentând nucleul așezării medievale din zonă, aspect subliniat și în literatura de specialitate.

Raport

Cercetările arheologice preventive din anul 2022 Unitatea de cercetare deschisă în scopul descărcării de sarcină arheologică se află pe un teren aflat în regim de proprietate privată (înscris în cartea funciară cu numărul CF31296) și este situat în intravilanul localității Gornea, comuna Sichevita, județul Caraș-Severin. Perimetrul în care s-au desfășurat cercetările arheologice este amplasat la 60 de m sud de trama stradală a drumului național DN57 (mai exact, la intersecția acestuia cu drumul județean DJ571A, cel din urmă fiind calea de acces spre localitățile Gornea și Sichevita) și la o distanță de cca. 20 de m nord față de Dunăre. Conturul suprafeței deschise face parte din situl cunoscut în literatura de specialitate sub denumirea de Țărmuri, un toponim local care desemnează un spațiu desemnat convențional de DN 57 (în nord), de Dunăre în sud și vest (în zona nord-vestică se află gura de vărsare a râului Camenița în Dunăre), iar la est se află toponimul Locuri Lungi, acesta din urmă fiind cunoscut lumii arheologice mai ales pentru descoperirile preistorice. Geografic, zona sitului de la Țărmuri se află pe o terasă a Dunării din Depresiunea Liubcovei iar, administrativ este situată în extremitatea sud-estică a comunei (Pl. I). Istoricul cercetărilor Situl a fost descoperit în urma unor periegeze din anii '60, materialul arheologic recoltat de la suprafață indicând urme de locuire preistorice și ceramică medievală. Odată cu efectuarea primelor sondaje (3 secțiuni/S1-S3) în 1969 au fost documentate în două secțiuni, două straturi distincte cu ceramică din epoca bronzului și din prima epocă a fierului, iar în a treia secțiune „s-au găsit complexe de locuit din epoca prefeudală și feudală timpurie”[1]. Ulterior, timp de o decadă, în sit, cercetările arheologice au continuat cu rezultate notabile care au făcut obiectul sau, au contribuit la elaborarea unor studii, atât pentru perioadele preistorice[2], cât și

pentru epoca medievală[3]. Astfel, până la săpătura din anul 2022, documentația arheologică provine din timpul campaniilor desfășurate între anii 1969 și 1978 care, au însumat cercetarea unui număr de 18 secțiuni dispuse în partea nordică a sitului, respectiv în zona mai înălțată de teren. Din rezultatele publicate, datele stratigrafice arată o succesiune de locuiri preistorice (neolitic, eneolitic, epoca bronzului și prima epocă a fierului) și medievale timpurii. Dacă pentru primele trei epoci preistorice, fragmentele ceramice descoperite în strat au fost sporadice și majoritatea atipice din punct de vedere morfologic, o imagine mult mai clară s-a conturat în cazul primei epoci a fierului (în special, în secțiunile 17 și 18 din anul 1978). Depunerile stratigrafice pentru ambele niveluri din prima epocă a fierului aveau grosimi de circa 0,15-0,20 m fiecare, ceramica din nivelul inferior (Țărmuri I) și din cel superior (Țărmuri II) certifică ocuparea antropică a spațiului atât la nivelul Ha B2-B3 (descoperiri de tip Gornea-Kalakača)[4], cât și în Ha C (cultura Basarabi)[5]. La adâncimi cuprinse între 0,35 și 0,50 m, a fost surprins nivelul de călcare medieval, pe suprafața căruia, de-a lungul campaniilor arheologice (1969-1978), au fost cercetate 8 complexe de locuire cu materiale arheologice databile în sec. XI-XIII, multe dintre ele în sec. XII[6]. Interesantă este descoperirea fortuită a unui mormânt de înhumatie în decubit ventral aflat în apropierea unei locuințe adâncite cu vatră de foc și ceramică tipică ev. mediului timpuriu.[7] Metodologia de cercetare și prezentarea rezultatelor imediate ale săpăturii arheologice[8] Perimetrul (cca. 350 m²) supus cercetării arheologice preventive din anul 2022 se află în zona central estică a sitului, într-o zonă în care terenul comportă o ușoară pantă (nord-sud), diferența de nivel dintre extremitățile nordice și sudice (observabil îndeosebi în zona profilului vestic) fiind de aproximativ un metru. Inițial, am urmărit decaparea stratului vegetal (arabil) care, în unele zone ale suprafeței atinge și 0,35 – 0,40 m adâncime însă, descoperirea de oseminte umane în stratul menționat a impus, în unele zone, ridicarea nivelului de decapare și pe cât posibil, degajarea manuală[9]. În jumătatea nordică, profilul de est a săpăturii l-am oprit în apropierea tabloului și șanțului cu linie electrică, acesta din urmă (săpat aproximativ pe limita de est a proprietății funciare) având corespondent la linia electrică principală de lângă DN57. Un inconvenient major a fost faptul că, la momentul decapării, pământul era foarte uscat, drept urmare, în unele porțiuni (mai ales în sfertul de sud-vest), stratul arabil s-a desprins în bulgări mari, afectând și scheletele umane aflate imediat sub strat sau chiar parte din el[10]. În aceste circumstanțe, oasele descoperite în strat au fost recoltate separat și atribuite carourilor de cercetare[11] și dacă a fost cazul, cu posibilitatea apartenenței la restul scheletului păstrat pe plan din zona respectivă. În unele situații în care, oasele din stratul arabil aparțineau clar defunctului de mai jos, zona a fost cruțată până la momentul curățării propriu-zise a mormântului[12]. Pentru scheletele umane surprinse parțial în profilele săpăturii au fost practicate casete pentru dezvelirea integrală a defunctului. După cercetarea integrală, scheletele umane au fost demontate de pe plan, pe segmente, cu blocul de pământ, atât pentru evitarea fragmentării oaselor cât și, pentru a nu rata informații de ordin antropologic. Încă de la bun început, strategia de cercetare a ținut cont de amplasarea și numerotarea săpăturilor mai vechi, astfel că suprafața deschisă în 2022 a primit indicativul S19[13], în continuarea numerică a unităților de cercetare din trecut. În planimetria documentată a sitului S19 este dispusă la est de S1-3, sud-est de S4 și sud de S15-18. Rezultatele imediate ale cercetării arheologice în S19 La finalizarea cercetărilor arheologice din S19 (planul mormintelor la Pl. II și III) se poate spune cu siguranță că cele 67 de morminte documentate pe plan țin de o necropolă plană de înhumatie, perioada înmormântărilor fiind în limitele cronologice ale evului mediu timpuriu, această datare relativă fiind asigurată de podoabele descoperite în cazul unor defuncți. Cimitirul medieval taie atât un strat de culoare brună, pe alocuri cu nuanțe mai deschise sau închise (în continuare Strat 2[14]), gros de cca. 0,15-0,20 m, aflat sub arătură (Strat 1) cât și sterilul arheologic al sitului (Strat 3) care se descrie printr-un lut galben puțin nisipos cu concrețiuni calcaroase, în anumite porțiuni având o culoare brun-gălbui sau galben închis. În funcție de zona săpăturii, acesta din urmă apare la adâncimi care variază de la 0,25 la 0,50 m. De la baza stratului 2 lângă profilul estic al sfertului de sud-est al săpăturii s-a conturat și golit o groapă cu ceramică preistorică în umplutură. A fost denumită cu indicativul C1 și tăia Stratul 3. Scurtă descrierea a mormintelor Cu excepția M55, M56, M57 și M58 în cazul cărora nu s-a putut preciza poziția defunctului în groapă, toți defuncții au fost descoperiți în poziție întinsă pe spate (decubit dorsal) și depuși cu fața spre răsărit (orientare vest-est). M1. Groapa și craniul defunctului (copil) s-au conturat la o adâncime de 0,50 m față de profilul estic, scheletul fiind descoperit în carourile 5F, la adâncimea de 0,60 m, cu brațul drept pe abdomen și cel stâng pe torace iar, capul era înclinat ușor spre sud. Pe brațul drept, către cot, a avut două brățări din sticlă, de formă rotundă și culoare albastru închis .

Lungimea scheletului măsurată pe grund a fost de 1,10 m. Oasele defuncților (copii) din M2 și M3 au fost descoperite în cadrul carourilor 1C-D, adâncimea maximă fiind de 0,40 m. M2 a fost descoperit la o adâncime de 0,40 m. Oasele se aflau într-o stare precară de conservare, scheletul fiind deranjat (mandibula se afla în zona brațului drept) în proporție de cca. 50%. Lungimea măsurată pe plan a fost de 0,80 m. După curățare s-a constatat că brațul drept era dispus în zona abdomenului. Lungimea scheletului din M3 a fost de 0,90 m. M4. Groapa mormântului s-a conturat la adâncimea de 0,50 m, în carourile 3D-E. Scheletul defunctului se afla la 0,70 m adâncime, măsura o lungime de 1,77 m, cu ambele brațe aduse pe abdomen. M5 și M6 au fost descoperite în carourile 4-5DE, la adâncimea de 0,40 m față de profilul estic. Ambele schelete umane (copii) au avut lungimea măsurată pe plan de 1,10 m respectiv, 1,32 m, brațele acestora poziționate cu palmele pe abdomen. Gropile au fost dispuse NE – SV, una față de cealaltă, umplutura rămasă indicând valori de 1,50 x 0,60 m fiecare. M7. Umplutura gropii mormântului (2 x 0,60 m) s-a conturat sub stratul arabil, la 0,30 m adâncime, în cadrul carourilor 3-4C. Scheletul, parțial deranjat, avea brațele cu palmele pe abdomen și lungimea de 1,70 m (Pl. 4.1). M8. Groapa mormântului s-a conturat la nord de M7, în carourile 3B-C, la adâncimea de 0,40 m. Scheletul, descoperit la adâncimea de 0,50 m, măsura o lungime de 1,40 m. Defunctul avea brațul stâng adus pe abdomen iar, radiusul brațului drept fiind descoperit într-o poziție atipică pe direcția E-V, lângă un fragment din simfiza pubiană, fapt posibil explicabil prin prezența unei galerii de animal (pe direcția NE-SV), observate la curățare. Inventarul mormântului a constatat într-o podoabă din bronz descoperită în zona tâmpiei drepte (Pl. IV). M9. A fost descoperit la N de M8, defunctul având brațele cu palmele pe abdomen și capul înclinat spre sud. Scheletul măsura o lungime de 1,65 m, adâncimea la care a fost depus fiind de 0,50 m (Pl. 4). M10. Groapa mormântului cu dimensiunile de 2 x 0,95 m, s-a conturat la N de M9, în carourile 2B-C, pământul din umplutură având o culoare brună. Scheletul avea brațele cu palmele depuse în zona abdomenului, lungimea măsurată în groapă fiind de 1,65 m. Oasele trunchiului prezentau o stare oarecare precară de conservare, îndeosebi cele din zona coastelor. Lângă brațul drept a fost descoperită o brățară din bronz de formă circulară iar, pe brațul drept avea o brățară circulară din sticlă de culoare neagră (Pl. IV). M11. Scheletul uman a fost descoperit la 0,60 m adâncime, în carourile 1B-C, la nord de M10. A avut o lungime de 1,70 m. Oasele craniului erau ușor deranjate, defunctul având brațele cu palmele pe abdomen (Pl. IV). M12. Oasele de copil au fost curățate la o adâncime de 0,40 m în caroul 4AB. Ușor deranjat în zona brațului drept și a craniului, scheletul a avut lungimea de 1,15 m. M13 a fost conturat în carourile 2D-E, la o adâncime de 0,40 m, sub stratul de arătură. Avea brațul drept cu palma pe abdomen și cel stâng în zona bazinului; capul era înclinat spre nord. În marginea de N a gropii, în zona femurului, a fost descoperit un inel din bronz. Dimensiunile gropii și a scheletului (partea măsurată) erau de 1,30 x 0,75 m. M14. Groapa conturată la adâncimea de 0,40 m, în cadrul carourilor 2E-F, a avut lungimea de 2,10 x 0,60 m. Palmele defunctului au fost descoperite în zona bazinului, scheletul având o lungime, de 1,60 m. Scheletul defunctului din M15 a fost descoperit în cadrul caroului 6DE, la adâncimea de 0,45 m, lungimea măsurată pe plan fiind de 1,55 m. Groapa mormântului a fost observată pe lungimea de 2 m și lățimea de 0,80 m. Ambele brațe ale individului au fost depuse cu palmele pe abdomen. Mormântul M16 a fost cercetat în carourile 7C-D, la adâncimea de 0,50 m, conturat imediat sub stratul arabil. Scheletul avea brațul drept cu palma în zona bazinului și brațul stâng pe abdomen; măsura o lungime de 1,65 m. Sub radiusul și cubitusul drept a fost descoperită un fragment dintr-o brățară torsadată lucrată din fire de bronz și în zona capului (pe partea dreaptă), un cercel biconic din argint. M17. Lungimea scheletului uman măsurat pe plan era de 1,75 m. A fost descoperit în caroul 7-E-F, la 0,45 m adâncime. Individul, cel mai probabil un adult, a avut palmele depuse în zona bazinului și capul înclinat spre nord. În cazul M18, oasele umane au fost observate la decapare, fiind surprinse în partea inferioară stratului de arătură la o adâncime de cca. 0,20-0,25 m. La radere, în zona carourilor 7DE s-au observat două morminte de inhumație, dispuse pe direcția V-E. Groapa defunctului din est (M19) a tăiat M18, de la scheletul defunctului din urmă păstrându-se doar craniul și câteva resturi osteologice din brațe. M19 a fost cercetat în caroul 7E, la sud de M15, est de M18 și sud-est de M17. Scheletul uman a avut lungimea 1,70 m, umplutura din zona inferioară a gropii fiind surprinsă pe o lungime de 2 m și o lățime de 0,40 m. Mormintele M20 și M21 au fost descoperite în cadrul carourilor 8-9CD, la o adâncime de 0,40 m. Mormântul M20 a fost deranjat în proporție de cca. 50 %, lungimea măsurată a scheletului păstrat sub stratul de arătură fiind de 1,35 m. A fost depus la o adâncime de 0,40 m față de actualul nivel de călcare, oase din același defunct fiind descoperite și în stratul arabil, în timpul decapării. M21 (parțial deranjat) a fost descoperit la sud de M20, lungimea scheletului măsurând 1,60 m.

M22-M25. Oasele celor 4 defuncți s-au observat la decapare, în stratul arabil, în limitele date de carourile 5-6BCD. Mormintele au fost răvășite de vechea arătură (parțial M22, M23 și M25 și aproape în totalitate M24), adâncimea pe plan la care s-au păstrat oasele în poziție anatomică, a variat de la 0,35 m - 0,45 m, valori raportate la profilul vestic al săpăturii. Groapa mormântului M26 s-a conturat la adâncimea de 0,55 m, în cadrul carourilor 2C-D, la vest de M13, est de M10, sud de M3 și nord-est de M9. Defunctul a fost depus la o adâncime de 0,70 m față de profilul nordic. Groapa avea marginile drepte, colțurile rotunjite și dimensiunile de 2 x 0,70 m. Scheletul descoperit măsura în groapă 1,80 m lungime. A avut brațele îndoită din coate cu palmele aduse pe abdomen iar, picioarele întinse și paralele aveau o ușoară deviere spre sud-est față de corpul defunctului. În partea dreaptă a craniului a fost descoperit un cercel din argint (Pl. V.1-2). Mormintele M27, M28, M29, M30, M31, M32, M33 și M62 Mormintele înregistrate cu indicativele de mai sus, s-au conturat în sfertul de nord-vest al suprafeței cercetate respectiv, în cadrul carourilor 1-4A. Cu excepția M31 și M33, pentru cercetarea integrală a descoperirilor funerare a fost necesară prelungirea spre vest a S19 prin intermediul unor casete, în zona defuncților, dat fiind faptul că, profilul de suprapunere direct mormintele în cauză. Groapa și oasele defunctului din M27 au fost observate în profilul vestic, în caroul 1A, spre colțul de N-V a unității de cercetare S19, la o adâncime cuprinsă între 0,20 și 0,40 m. Umplutura gropii s-a delimitat clar, având o consistență lutoasă și culoare neagră și tăia stratul steril din punct de vedere arheologic la o adâncime de 0,45 m. Partea superioară a scheletului a fost descoperit în groapă la o adâncime de 0,60 m și măsura 0,70 m lungime. După practicarea Casetei 1, s-a observat că oasele craniului erau ușor dislocate, cel mai probabil din cauza vechii arături (fapt observabil și în umplutura gropii a cărei umplutură din partea superioară comportă aceeași culoare precum a stratului arabil, însă se poate observa o diferență netă de consistență). După inventarul arheologic al mormântului, prin prisma podoabelor descoperite, 3 brățări (o brățară din bară de argint și una lucrată din fire torsionate din bronz, ambele descoperite pe mâna dreaptă, iar pe mâna stângă, o brățară din bronz) și un cercel biconic din argint, în partea dreaptă a craniului, mormântul prezintă cel mai bogat inventar arheologic din cadrul zonei cercetate a necropolei (Pl. V.3-6). Defunctul din M28 a fost depus în groapă la o adâncime de 0,70 m și a fost descoperit în caroul 2A (Planșa VI.4). După curățarea profilului, la adâncimea de 0,50 m, în umplutura considerată inițial groapa de la M28 (nu a existat o diferențiere clară între cele două complexe), s-au observat două fragmente osoase care, ulterior, s-au dovedit a aparține tibiilor de la un alt defunct (denumit M62) care suprapunea umplutura gropii lui M28. Pentru cercetarea integrală a celor două morminte a fost deschisă Caseta 2 pe care, ulterior, am extins-o, pentru a curăța integral scheletele din M29 și M30. Astfel, a rezultat o casetă cu lungimea de 2,70 m și lățimile de 1 m în zona nordică, respectiv 0,50 m în zona sudică. În cadrul acesteia s-au documentat M28, M29, M30 și M62. Dimensiunile maxime, lungimile măsurate ale scheletelor în gropi au fost de 1,40 m (M62) și 1,70 (M28). Ambii defuncți au fost descoperiți în poziție întinsă pe spate, cu brațele pe abdomen (M62), iar în cazul lui M28, cu brațul drept pe abdomen și cel stâng întins pe lângă corp. În colțul de nord-vest al casetei, și respectiv la nord-vest de craniul scheletului din M62, la 0,25 m adâncime, au fost surprinse în poziție secundară (în mod cert nu au legătură cu M28 și M62) două oase umane denumite convențional cu M67. M29 s-a profilat la sud de M28 și M62, în același carou. A fost descoperit la o adâncime cuprinsă între 0,50 și 0,60 m. Atât oasele craniului, cât și cele de la picioare au fost descoperite răvășite în strat, scheletul rămas intact măsurând o lungime de 0,88 m. Avea brațul drept adus pe abdomen iar, mâna dreaptă îndoită din cot a fost descoperită cu palma pe piept. Pentru dezvelirea integrală a mormântului M30 s-a săpat Caseta 3 cu dimensiunile de 1 x 0,50 m. Adâncimea maximă a mormântului a fost de 0,65 m și s-a conturat la sud de M29, în caroul 3A. Lungimea scheletului măsurată pe plan a fost de 1,30 m. A fost denumit M31 un fragment de craniu descoperit în strat, în profilul vestic al Suprafeței 1, în caroul 3A, la adâncimea de 0,38 m. În același carou, la o adâncime de 0,55 m, a fost descoperit M32. A avut o lungime măsurată pe plan de 1,60 m. Poziția brațelor indică faptul că mâna dreaptă îndoită din cot a fost depusă cu palma pe abdomen, iar palma mâinii stângi pe piept. M33 a fost descoperit în caroul 4A, la sud-est de M32. Oasele, parțial răvășite, se aflau într-o stare precară de conservare, lungimea scheletului surprinsă în plan fiind de 1,52 m iar lățimea de 0,58 m. Brațul stâng a fost depus cu palma pe abdomen, iar cel drept adus pe piept. M34. În caroul 5F, în zona profilului estic al S19, la adâncimea de 0,55 m, s-au descoperit în poziție anatomică, oasele peroneelor și a tibiilor (0,16 m lungime) a unui individ care, după dimensiuni, par să fi aparținut unui copil. La curățarea profilului s-au găsit pe alocuri, fragmente de oase de la femur și coaste, care cel mai probabil au aparținut aceluiași defunct. Mormintele M35, M36, M37, M38, M39, M40, M41 și M42

Mormintele de înhumăție enumerate mai sus, s-au conturat sfertul sud-estic al S19, în cadrul carourilor 6-9FGH din zona proximală a profilului estic. Conturul gropilor a fost surprins la cca. 0,45 – 0,50 m adâncime, scheletele defuncților fiind descoperite cu cca 0,10 – 0,15 m mai jos, în funcție de zona decapată. Complexele arheologice funerare au fost numerotate de la nord spre sud, toți cei 8 defuncți descoperiți fiind depuși în poziție decubitus dorsal cu picioarele întinse paralele. Cu excepția M42, defuncții au avut o orientare vest-est, cu o minoră deviere pe linia NV-SE. M35 Scheletul uman a avut o lungime măsurată pe plan de 1,70 m și a fost descoperit în caroul 6F-G, cu partea frontală a craniului și mâna dreaptă în stare fragmentară. Poziția mâinii drepte era îndoită din cot și adusă cu palma pe abdomen. Ambele gropi ale mormintelor M36 și M37 s-au conturat sud și sud-est de M35, la 0,50 m adâncime, în carourile 6FG respectiv, 6-7G-H. Au avut o formă rectangulară în plan și dimensiunile de 2 x 0,75 m. Defuncții au fost descoperiți în poziție întinsă pe spate, cu brațul drept pe abdomen și cel stâng pe lângă corp, cu palma adusă spre zona bazinului. Scheletele au avut lungimile măsurate în groapă de 1,86 m (M36) și 1,66 m (M37). M38 reprezintă un mormânt de copil descoperit la nord-vest de M39, în caroul 8F, la adâncimea de 0,50 m, în zona nord-estică a mormântului M39. A avut brațele pe lângă corp și o lungime de 0,70 m. Groapa mormântului M39 s-a conturat la 0,50 m adâncime, în caroul 8FG. A avut o lungime de 2 m și 0,65 m lățime. Defunctul reprezintă un individ adult depus întins pe spate, cu mâinile îndoite din coate, palmele aduse la umeri. După maniera de depunere în groapă este singurul caz de acest gen în suprafața cercetată. Lungimea măsurată pe plan a scheletului a fost de 1,72 m. M40 (orientat NV-SE) s-a conturat la sud de M39 și la vest de M42, la o adâncime de 0,45 m. Scheletul a avut o lungime de 1,64 m și lățimea de 0,40 m, groapa în care a fost depus având dimensiunile de 1,90 x 0,60 m. Defunctul avea brațul drept pe abdomen iar, cel stâng (pe care, au fost descoperite două brățări de culoare albastru închis lucrate din bară de sticlă) era depus cu palma în zona bazinului. În stânga craniului a fost descoperit un inel de tâmplă lucrat din bronz. M41 reprezintă un mormânt deranjat (cel mai probabil de vechea arătură) aflat în caroul 9H, la o adâncime de 0,50 m. În poziție anatomică au fost descoperite o parte din oasele cutiei toracice și humerusul drept. Mormântul a tăiat umplutura complexului 1. M42 a fost descoperit fără craniu, la o adâncime de 0,55 m, la est de M40 și măsura o lungime de 1,20 m. Descoperirea unui cercel deasupra umărului stâng indică faptul că, craniul a fost dislocat ulterior depunerii defunctului în groapă. M43. Groapa mormântului s-a conturat la adâncimea de 0,50 m, în carourile 9DE și a avut dimensiunile de 2 x 0,70 m. Defunctul, depus cu brațele pe abdomen, avea capul înclinat spre nord și lungimea în groapă de 1,66 m. M44. Scheletul, parțial răvășit, avea oasele de la picioare de vechea arătură și lungimea măsurată pe plan de 0,85 m. A fost descoperit în carourile 10DE, la adâncimea de 0,35 m. Brațele defunctului au fost îndoite din coate și depuse pe abdomen. M45. Mormântul s-a conturat la adâncimea de 0,40 m, groapa având dimensiunile de 2,10 x 0,90 m. Scheletul măsura 1,56 m lungime și avea brațul drept întins pe lângă corp iar, cel stâng îndoit din cot și adus pe abdomen. Inventarul arheologic al mormântului a constatat într-un șirag de mărgelă din sticlă, descoperite în zona gâtului. M46. Groapa mormântului a fost conturată la adâncimea de 0,40 m, în caroul 6B și a avut marginile drepte și dimensiunile de 2,10 x 0,80 m. Scheletul era orientat VS-EN și măsura 1,45 m lungime. A fost descoperit la adâncimea de 0,50 m față de profilul vestic al suprafeței cercetate. Defunctul a avut la cap, în partea dreaptă, un inel de tâmplă din bronz. Mormintele M47, M48, M49, M50, M52, M53 și M54 Indicativele enumerate mai sus (de la nord spre sud) reprezintă scheletele umane descoperite pe liniile de carouri 5-11AB, între cca. 0,20 – 0,40 m adâncime. Factori precum, prezența oaselor umane destul de sus (răvășite de vechea arătură), conturarea scheletului intact la contactul dintre stratul arabil și stratul steril din punct de vedere arheologic (în unele cazuri, oasele au fost recuperate din stratul arabil), condițiile grele de decapare date de pământul foarte uscat și compact, au dus la afectarea mormintelor în diferite proporții pe care, le vom prezenta mai jos în fiecare caz. De asemenea, pământul tare nu a permis o curățare mai intensă a scheletelor, riscând dislocarea și ruperea acestora în totalitate de pe plan. M47 s-a conturat lângă profilul vestic al S19, la adâncimea de 0,35 m. Pentru dezvelirea în întregime a scheletului a fost săpată o casetă cu dimensiunile de 0,80 x 0,70 m. Defunctul a fost depus cu brațul drept pe abdomen, iar cel stâng adus în zona bazinului, craniul fiind înclinat spre sud. Scheletul a avut o lungime de 1,50 m. Scheletul rămas intact (cca. 30 %) din M48 a fost descoperit la adâncimea de 0,40 m, în caroul 6A, și a avut lungimea de cca. 0,70 x 0,40 m. Afectat parțial, oasele scheletului uman din M49 au apărut în carourile 7AB, la adâncimea de 0,30 m și au avut o lungime măsurată pe plan de 1,65 m. La curățare s-a observat înclinarea capului spre nord și dispunerea brațelor cu palmele pe abdomen. Oasele umane din M50 au fost descoperite în carourile 10AB,

pe lungimea de 0,60 m și la o adâncime de 0,25 m. Lungimea scheletului M52 era de 1,40 m și fost descoperit în caroul 10B, la adâncimea de 0,30 m. Din cât a fost surprins pe plan, restul scheletului fiind răvășit de plug, s-a observat dispunerea brațului drept cu palma pe abdomen. M53 s-a conturat la sud de M52 și la nord de M54, în caroul 11B, la adâncimea de 0,30 m. Răvășit parțial de arătură, scheletul a avut lungimea de 1,58 m. M54 a fost surprins în caroul 11B, pe o lungime de 0,56 m. Au primit indicativele M55, M56, M57 și M58, aglomerări de oase umane descoperite în stratul arabil la adâncimi cuprinse între 0,10 și 0,20 m. M59 a fost descoperit la curățarea profilului nordic, în caroul 1F, la adâncimea de 0,65 m. Din observații, mâna dreaptă a fost îndoită din cot și a fost depusă cu palma pe abdomen. Oasele care s-au păstrat în poziție anatomică au avut lungimea de 0,80 m. M60-M61. Defuncții din cele două morminte s-au conturat în cadrul carourilor 1C-E, fiind surprinse parțial și în profilul de nord al suprafeței cercetate, adâncimea la care au fost descoperiți fiind de cca. 0,45 respectiv, 0,60 m față de actualul nivel de călcare. Scheletele au fost parțial deranjate de arătură, observațiile privind dimensiunile oaselor par să indice vârstele unor copii. Inventarul din M60 a constatat din două monede romane perforate, între care un follis din bronz datat între anii 351 și 361 p. Chr. (Constantius al II-lea), descoperite în zona dreaptă a craniului. Dimensiunile scheletelor pe plan au fost de 1,30 x 0,30 m și 1,10 x 0,30 m (Pl. 6). M63. Descoperit în apropierea profilului de sud al S19, în carourile 11-12EF, scheletul uman a fost răvășit parțial de arătură și a avut o lungime de 1,54 m. Groapa acestuia s-a conturat la 0,40 m adâncime și a avut 2 m lungime și 0,65 m lățime. Brațele defunctului au fost depuse cu palmele pe abdomen. M51. Mormânt parțial deranjat de arătură, descoperit pe o lungime de 1,40 m, în caroul 12H, în colțul de sud-est al suprafeței. Era dispus la sud-est de M63 și la sud de M64. M64. Mormântul s-a conturat la 0,45 m adâncime, lângă profilul de vest al suprafeței, în caroul 11H. Scheletul măsurat în groapă (dim. 1,80 x 0,70 m) a avut lungimea de 1,60 m. Avea parțial lipsă din craniu și brațele depuse cu palmele pe abdomen. M65-M66. Ambele morminte s-au conturat la nord de M43, în carourile 8DE, la adâncimea de 0,40 m. Dimensiunile gropilor au fost, în ambele cazuri, de 2 x 0,70 m, scheletele umane din interiorul acestora, având lungimea de 1,60 m fiecare. Groapa defunctului M65 a tăiat în zona sud-estică groapa lui M66, între cele două morminte existând o diferență de îngropare în adâncime de 0,10 cm; M65 a fost înhumat la 0,50 m, iar M66 la 0,60 m, adâncimile fiind raportate la profilul estic al suprafeței S19. Ambii defuncți au fost descoperiți în decubitus dorsal cu picioarele întinse paralele, cu mâna stângă depusă cu palma pe abdomen și cea dreaptă întinsă pe lângă corp. Concluzii

Săpătura arheologică din anul 2022 s-a desfășurat în zona estică a sitului Țărmuri, din localitatea Gornea, obiectiv arheologic localizat pe malul Dunării. Rezultatele imediate ale cercetării desfășurate pe o suprafață de aproximativ 350 m², au înregistrat descoperirea unui număr de 67 de morminte de înhumare dispuse în cadrul unui cimitir organizat pe șiruri liniare orientate nord-sud. Defuncții au fost depuși în gropi rectangulare, orientarea acestora fiind pe direcția vest-est, cu poziția mâinilor în diferite variante, fapt care amintește de ritul creștin de la începutul evului mediu din zona dunăreană. Mai mult, inventarul arheologic al mormintelor alcătuit din podoabe de tradiție bizantină, plasează necropola într-un interval cronologic cuprins între sfârșitul secolului al XI-lea și cel târziu jumătatea veacului al XIII-lea. Cu privire la stratigrafia din perimetrul cercetat, aceasta indică trei etape majore în evoluția pe orizontală și verticală a sitului (cel puțin în zona cercetată în 2022). Astfel, prima etapă are legătură cu săparea complexului C1 în sterilul zonei, a doua cu stratul de cultura denumit Strat 2[15] cu materiale preistorice surprins între steril (Strat 3) și arătură (Strat 1) iar, a treia etapă este reprezentată de săparea gropilor pentru morminte, gropi care au tăiat straturile 2 și 3. Un alt indiciu în acest sens îl constituie fragmentele ceramice de factură preistorică descoperite în umplutura gropilor din necropola medievală. Mulțumiri Cu aleasă recunoștință, mulțumim beneficiarului (Fam. Rickert) pentru dovada de înțelegere și răbdare pe parcursul cercetărilor și, de asemenea, domnului I. Stoia pentru sprijinul necondiționat în săpătură.

Note

- Uzum et al. 1973, 410; Lazarovici, 1977, 22.
- Lazarovici, 1977; Lazarovici, 1979; Lazarovici, Săcărin, 1979; Gumă, 1979; Gumă, 1983; Gumă, 1993; Gumă, 1995.
- Uzum, Lazarovici, 1974; Uzum, 1977; Uzum, Țeicu, 1978; Țeicu, Lazarovici, 1996; Țeicu, 1998.
- Gumă, 1993, 196.

- Gumă, 1993, 213, 219.
- Uzum, 1977 p. 217, 221; Țeicu, Lazarovici, 52-53.
- Uzum, Lazarovici, 1974, p. 49 și p. 54, Fig. 3b (cel mai probabil dintr-o eroare de tipar explicațiile de la fig. 3b apar la fig. 5 în pagina următoare).
- Pentru rezultatele în detaliu ale săpăturii, vezi Ardeț et al., 2023.
- Înainte de achiziționarea terenului de către actualii proprietari, terenul a fost intens lucrat agricol, vechea arătură deranjând considerabil stratigrafia din perimetru. partea nordică. O posibilă explicație în acest sens ar fi expunerea terenului la inundațiile provocate de fluviu de-a lungul timpului; conform localnicilor zona joasă a sitului a fost inundată frecvent.
- Pământul din jumătatea sudică a suprafeței a avut o consistență mult mai compactă și un aspect cromatic mai închis față de zona mai înălțată a suprafeței. O posibilă explicație în acest sens ar fi expunerea terenului la inundațiile provocate de fluviu de-a lungul timpului; conform localnicilor zona joasă a sitului a fost inundată frecvent.
- Din nord spre sud, numerotarea carourilor a fost făcută cu cifre arabe pe latura lungă și cu litere romane pe latura scurtă, primul carou 1A fiind în colțul de nord-vest al săpăturii.
- În cadrul cercetării arheologice, încă de la primele morminte conturate pe plan s-a observat dificultatea spăcluirii acestora după un interval scurt de timp. Datorită uscării rapide a grundului, acesta căpătând o crustă groasă la suprafață, la momentul curățării scheletului, oasele mici erau dificil de pus în evidență, acestea desprinzându-se foarte ușor de pe grund. Ținând cont de aceste observații și, în condițiile în care, întregul grundiss al suprafeței necesita o radere atentă, modul de cercetare arheologică s-a bazat pe raderea, conturarea, curățarea și documentarea mormintelor pe suprafețe mici, având în vedere și faptul că sub pojghița de lut creată, pământul rămânea mai lesne de lucrat. Astfel, mormintele au fost înregistrate în funcție de abordarea zonelor din cadrul unității de cercetare denumită Suprafața 1. Pentru înregistrarea datelor, complexe arheologice au fost denumite convențional cu C:# iar, pentru morminte s-a folosit inițiala M.
- Dimensiunile laturilor Suprafeței sunt următoarele: E-27 m; V-24 m; N-13 m (plus caseta 1=14 m); S-15,5 m. Coordonate geografice pentru limitele săpăturii arheologice: (1) X (Nord): 355980.598, Y (Est): 251174.452; (2) X: 355976.167, Y: 251186.530; (3) X: 355967.369, Y: 251182.449; (4) X: 355966.436, Y: 251184.839; (5) X: 355953.959, Y: 251179.929; (6) X: 355958.295, Y: 251165.827; Cotă – 71-70 m.
- În strat apar fragmente ceramice de factură preistorică și nu este continuu sau are grosimi superficiale, așa că, în anumite zone, stratul 3 apare și la adâncimea de cca. 0,25 și 0,30 m (îndeosebi în sfertul de S-V) și în zona mediană a săpăturii.
- Referitor la Stratul 2, acesta nu este uniform pe toată Suprafața 1, în sfertul de sud-vest lipsind în totalitate. De altfel, o relație clară în Strat 2 și complexul 1 nu poate fi stabilită (decât de la baza acestuia și nivelul sterilului – arătura bulversând zona indicată, aglomerarea de fragmente ceramice fiind surprinsă între 0,20 și conturarea clară a complexului la 0,50 m adâncime), cu excepția faptului că în mod cert groapa dată de complex nu a tăiat stratul menționat. Practic, din observațiile profilelor și a grundissurilor, stratul 2 reprezintă o depunere geologică care a antrenat de-a lungul timpului și materiale arheologice preistorice. Partea superioară a acestuia a fost afectată în unele zone și de vechea arătură.

Informații suplimentare online

[Raportul 7262 din cronica.cimec.ro](https://cronica.cimec.ro)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](https://mapserver.cimec.ro)
